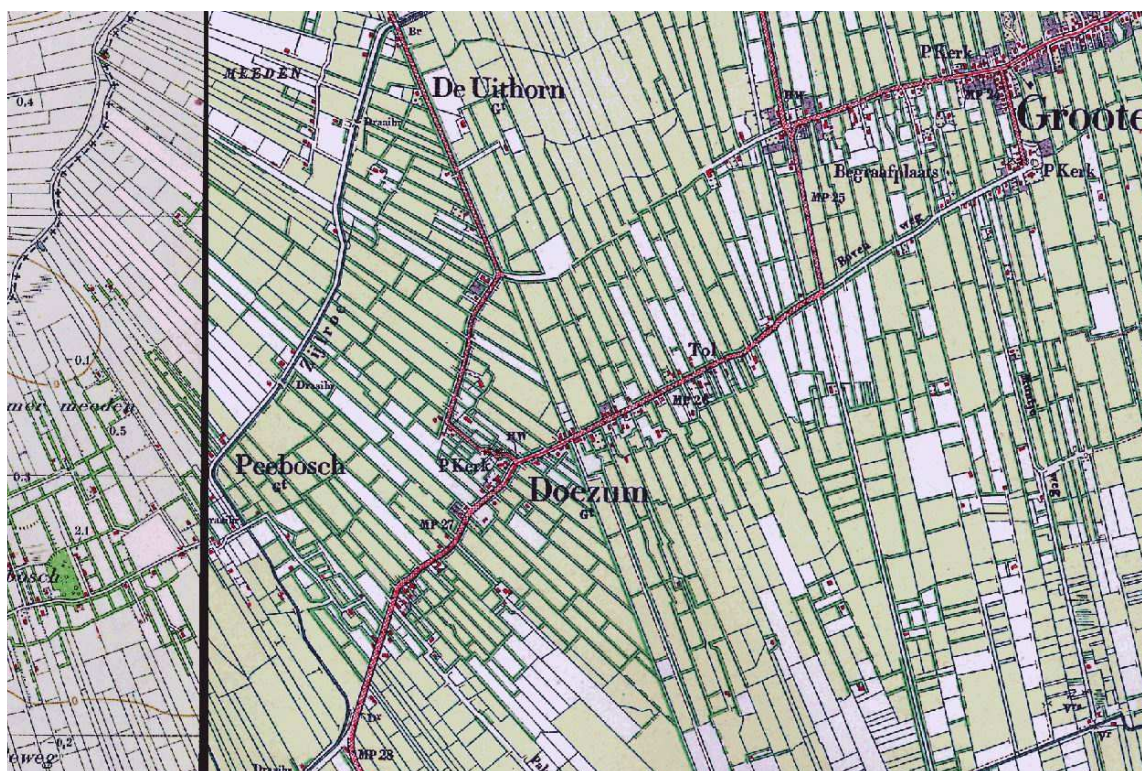


## Eesterweg 48 te Doezum, gemeente Grootegast

### Een Archeologisch Bureauonderzoek



## Administratieve gegevens

provincie: Groningen  
gemeente: Grootegast  
plaats: Doezum  
toponiem: Eesterweg 48  
bevoegd gezag: gemeente Grootegast  
opdrachtgever: Firma Greidanus  
uiterste coördinaten: noordwest 212.256/580.421  
noordoost 212.338/580.372  
zuidoost 212.313/580.330  
zuidwest 212.231/580.381  
centrumcoördinaat: 212.284/580.376  
kaartblad: 6H  
onderzoeksmeldingnummer: 46403  
beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Grootegast en E-depot  
uitvoerder: Libau  
rapport: 11-86  
auteur: M. de Jong MA  
autorisatie: drs. J. Molema  
telefoon: 050-3126545  
fax: 050-3123362  
e-mail: molema@libau.nl

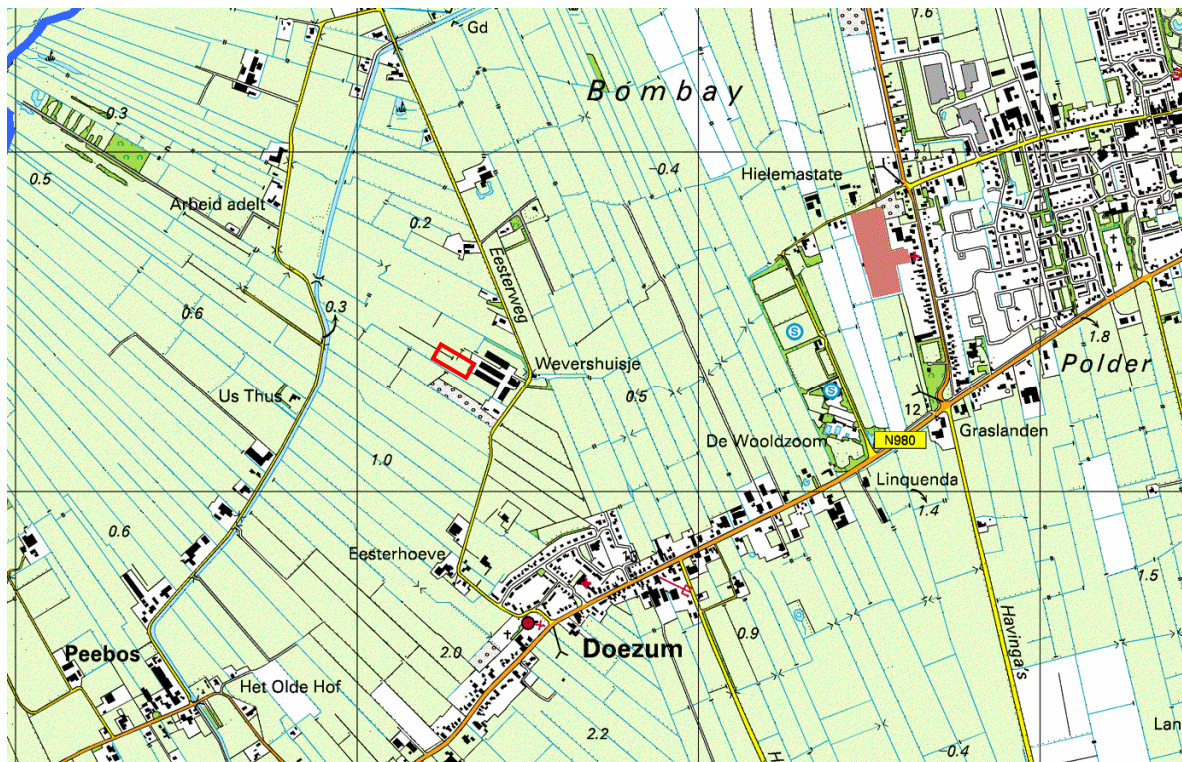


# Eesterweg 48 te Doezum, gemeente Grootegast

## Een Archeologisch Bureauonderzoek

### Planvoornemen

In opdracht van Firma Greidanus, vertegenwoordigd door dhr. D.J. Greidanus, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Eesterweg 48 te Doezum in de gemeente Grootegast (zie figuur 1). Het onderzoek is uitgevoerd in verband met het voornemen om twee pluimveestallen met tussenbouw en warmtewisselaars te bouwen. De stallen worden gefundeerd op stiepen. De afmetingen van de pluimveestallen bedragen circa 21 m bij 91 m. Het totale bouwoppervlak bedraagt circa 46 m bij 91 m. De stallen worden gefundeerd op stiepen. De nieuwe stallen zullen achter het huidige bebouwde erf worden gerealiseerd. De bouwlocatie wordt niet geëgaliseerd. Het gebied waarbinnen de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd wordt hier verder aangeduid als plangebied.



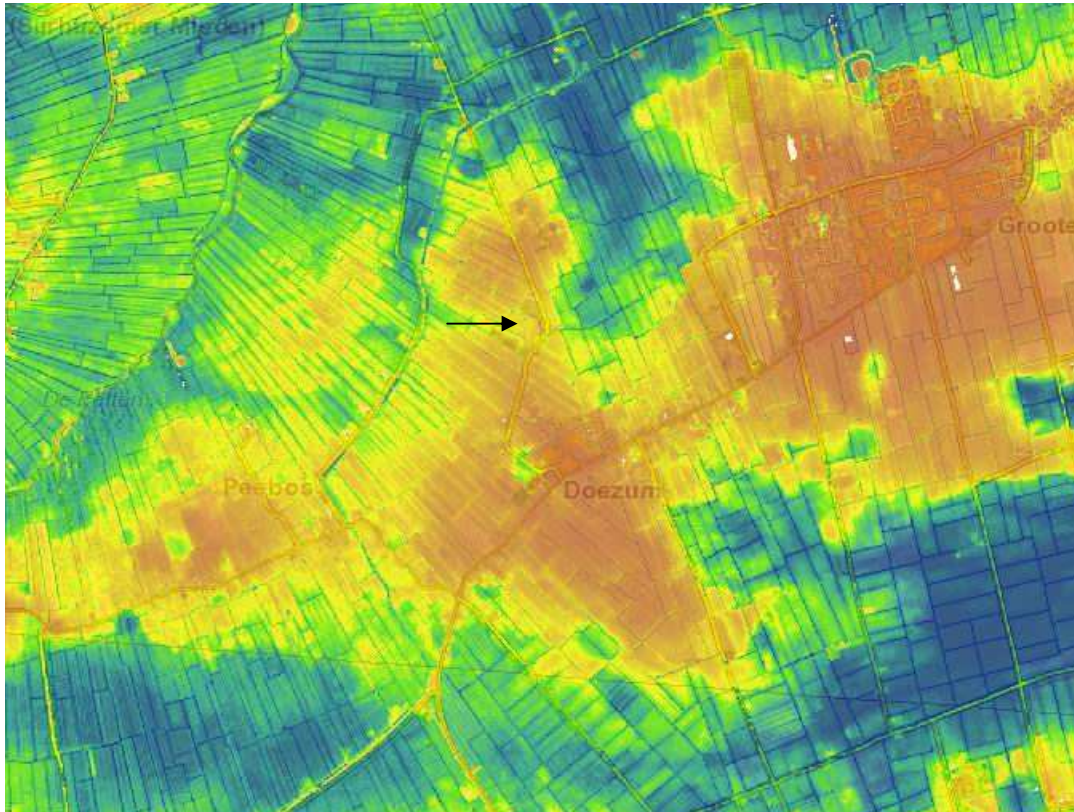
**Figuur 1:** Plangebied Eesterweg 48 te Doezum (Topografische Atlas Groningen): de locatie van het plangebied is globaal aangegeven met een rode omlijning.

### Informatie

Het plangebied ligt ten noorden van Doezum in Langewold, een onderdeel van het Zuidelijk Westerkwartier. Langewold wordt gekenmerkt door drie oost-west georiënteerde ruggen, gescheiden door langerekte laagtes waarin riviertjes zijn ontstaan, waaronder de grensrivier de Lauwers (zie bijvoorbeeld: Schroor & Meijering, 2007). Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied, iets ten noorden van Doezum, op één van deze ruggen ligt (zie figuur 2).

Volgens de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen ligt het plangebied op een glaciële rug met dekzand, met glaciële materiaal binnen 120 cm onder maaiveld en met een cultuurdek (esdek) van meer dan 50 cm dikte (code aGr1g; zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). De bodemkaart toont in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden bestaande uit lemig, fijn zand (code zEZ23; zie bijlage: Kaart archeologie). Enkeerdgronden duiden op de aanwezigheid van een esdek van meer dan 50 cm dik. Het esdek is ontstaan door het eeuwenlange gebruik als akker en door plaggenbemesting (potstalmest). De bovenlaag van het dekzand kan door de aanleg van de es gedeeltelijk verstoord zijn, vervolgens heeft (de dikte van) het esdek de onderliggende bodem beschermd tegen bodemingrepen.





**Figuur 2:** Hoogteverschillen in het plangebied en omgeving (www.ahn.nl). Het plangebied is aangegeven met een pijl.

In de steentijd waren de glaciale ruggen en de hogere dekzandgronden geschikt voor bewoning. In de loop der tijd verslechterde de waterafvoer doordat de zeespiegel geleidelijk steeg. Hierdoor vernatte het landschap wat grootschalige veengroei tot gevolg had. Ook de hogere delen van de pleistocene ruggen raakten op den duur met veen overgroeid. Aan het einde van de bronstijd, maar mogelijk zelfs al eerder, zal bewoning van het plangebied en de wijde omgeving onmogelijk geworden zijn. In de loop van de vroege middeleeuwen werd een begin gemaakt met de ontginning van de venen en raakte de omgeving opnieuw bewoond.

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), ook zijn uit het plangebied geen archeologische vondsten bekend (geen vondsten geregistreerd in de archeologische database Archis). In de omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische resten aangetroffen (zie bijlage: Kaart archeologie). Het betreft de oude, middeleeuwse kern van Doezum (AMK-terrein 15229) en verder naar het noorden aan de Eesterweg liggen de resten van het 17<sup>de</sup>-eeuwse borgterrein De Eest (AMK-terrein 5350; niet buiten het kaartbeeld). Andere archeologische vondsten zijn vuurstenen werktuigen uit het mesolithicum (waarnemingen 40117 & 40118), een stenen hamer met een houten steel van onbekende datering (waarneming 300453), een stenen bijl van onbekende datering (waarneming 238514) en een middeleeuwse waterput waarin kogelpotaardewerk uit de 12<sup>de</sup> tot 14<sup>de</sup> eeuw gevonden werd (waarneming 238189).

Op het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19<sup>de</sup> eeuw (gemeente Grootegast, sectie H2) is te zien dat het plangebied destijds onbebouwd was (zie bijlage: Kadastrale minuut). Het was in gebruik als bouwland en weiland en hoorde bij de boerderij die destijds tussen de Eesterweg en de Zijlroe lag (zie watwaswaar.nl & hisgis.nl). Het gebied waarin het plangebied ligt werd De Uithorn genoemd. Uit de kadastrale minuut is op te maken dat in Doezum en omgeving zeker drie ontginningslinten aanwezig zijn. Eén ten noorden van het plangebied met onder andere de genoemde boerderij. Vervolgens iets ten zuiden van het plangebied de Eesterweg vanaf Doezum tot aan Wevershuisje (aan het begin van de 19<sup>de</sup> eeuw was dit huis in eigendom van een wever) en vanaf daar, na een onderbreking, verder in oostelijke richting langs de noordzijde van Grootegast. Het derde te onderscheiden ontginningslint tenslotte wordt gevormd door de bebouwing langs de zuidzijde van Doezum en Grootegast (zie bijlage: Kadastrale minuut).

In het midden van de 19<sup>de</sup> eeuw is de situatie in het plangebied nog onveranderd, zo blijkt uit de topografische militaire kaart uit 1854 (watwaswaar.nl; Grote Historische atlas 1851-1855). In het begin van de 20<sup>ste</sup> eeuw is de boerderij inmiddels verplaatst naar de Eesterweg. Het plangebied is nog in gebruik als bouwland en grasland (zie



bijlage: Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart). Vanaf de topografische kaart van 1982 worden erfbuitbreidingen bij het plangebied weergegeven. Het plangebied is tot op heden onbebouwd gebleven.

*Overweging en advies*

Het plangebied is vrij hoog gelegen en in het plangebied is een esdek aanwezig. Op deze locatie is dan ook rekening te houden met archeologische resten uit de steentijd en mogelijk ook met middeleeuwse resten. De bebouwing wordt echter gefundeerd op stiepen en het perceel zal niet worden geëgaliseerd. Hierdoor blijven de bodemingrepen van geringe aard. Het is dan ook niet nodig om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij de gemeente Grootegast en bij Libau.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut;
- Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart.



## **Geraadpleegde bronnen, kaarten en literatuur**

Actueel Hoogtebestand Nederland ([www.ahn.nl](http://www.ahn.nl)).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Project Uitgevers, Groningen.

*Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930*, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

*Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Historisch Geografisch Informatiesysteem ([www.hisgis.nl](http://www.hisgis.nl)).

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten ([www.watwaswaar.nl](http://www.watwaswaar.nl)).

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders. F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.



## Archeologische periodes

### paleolithicum

|                      |  |
|----------------------|--|
| paleolithicum vroeg  | <b>tot 8800 v.Chr.</b><br>tot 300000 C14 |
| paleolithicum midden | 300000 - 35000 C14                       |
| paleolithicum laat   | 35000 C14 - 8800 v.Chr.                  |
| paleolithicum laat A | 35000 - 18000 C14                        |
| paleolithicum laat B | 18000 C14 - 8800 v.Chr.                  |

### mesolithicum

|                     |   |
|---------------------|---|
| mesolithicum vroeg  | <b>8800 - 4900 v.Chr.</b><br>8800 - 7100 v.Chr. |
| mesolithicum midden | 7100 - 6450 v.Chr.                              |
| mesolithicum laat   | 6450 - 4900 v.Chr.                              |

### neolithicum

|                      |   |
|----------------------|---|
| neolithicum vroeg    | <b>5300 - 2000 v.Chr.</b><br>5300 - 4200 v.Chr. |
| neolithicum vroeg A  | 5300 - 4900 v.Chr.                              |
| neolithicum vroeg B  | 4900 - 4200 v.Chr.                              |
| neolithicum midden   | 4200 - 2850 v.Chr.                              |
| neolithicum midden A | 4200 - 3400 v.Chr.                              |
| neolithicum midden B | 3400 - 2850 v.Chr.                              |
| neolithicum laat     | 2850 - 2000 v.Chr.                              |
| neolithicum laat A   | 2850 - 2450 v.Chr.                              |
| neolithicum laat B   | 2450 - 2000 v.Chr.                              |

### bronstijd

|                    |  |
|--------------------|--|
| bronstijd vroeg    | <b>2000 - 800 v.Chr.</b><br>2000 - 1800 v.Chr. |
| bronstijd midden   | 1800 - 1100 v.Chr.                             |
| bronstijd midden A | 1800 - 1500 v.Chr.                             |
| bronstijd midden B | 1500 - 1100 v.Chr.                             |
| bronstijd laat     | 1100 - 800 v.Chr.                              |

### ijzertijd

|                  |  |
|------------------|--|
| ijzertijd vroeg  | <b>800 - 12 v.Chr.</b><br>800 - 500 v.Chr. |
| ijzertijd midden | 500 - 250 v.Chr.                           |
| ijzertijd laat   | 250 - 12 v.Chr.                            |

### Romeinse tijd

|                        |  |
|------------------------|--|
| Romeinse tijd vroeg    | <b>12 v.Chr. - 450 n.Chr.</b><br>12 v.Chr. - 70 n.Chr. |
| Romeinse tijd vroeg A  | 12 v.Chr. - 25 n.Chr.                                  |
| Romeinse tijd vroeg B  | 25 - 70 n.Chr.   |
| Romeinse tijd midden   | 70 - 270 n.Chr.  |
| Romeinse tijd midden A | 70 - 150 n.Chr.  |
| Romeinse tijd midden B | 150 - 270 n.Chr.                                       |
| Romeinse tijd laat     | 270 - 450 n.Chr.                                       |
| Romeinse tijd laat A   | 270 - 350 n.Chr.                                       |
| Romeinse tijd laat B   | 350 - 450 n.Chr.                                       |

### middeleeuwen

|                      |   |
|----------------------|---|
| middeleeuwen vroeg   | <b>450 - 1500 n.Chr.</b><br>450 - 1050 n.Chr. |
| middeleeuwen vroeg A | 450 - 525 n.Chr.                              |
| middeleeuwen vroeg B | 525 - 725 n.Chr.                              |
| middeleeuwen vroeg C | 725 - 900 n.Chr.                              |
| middeleeuwen vroeg D | 900 - 1050 n.Chr.                             |
| middeleeuwen laat    | 1050 - 1500 n.Chr.                            |
| middeleeuwen laat A  | 1050 - 1250 n.Chr.                            |
| middeleeuwen laat B  | 1250 - 1500 n.Chr.                            |

### nieuwe tijd

|               |   |
|---------------|---|
| nieuwe tijd A | <b>1500 - heden</b><br>1500 - 1650 n.Chr. |
| nieuwe tijd B | 1650 - 1850 n.Chr.                        |
| nieuwe tijd C | 1850 - heden                              |



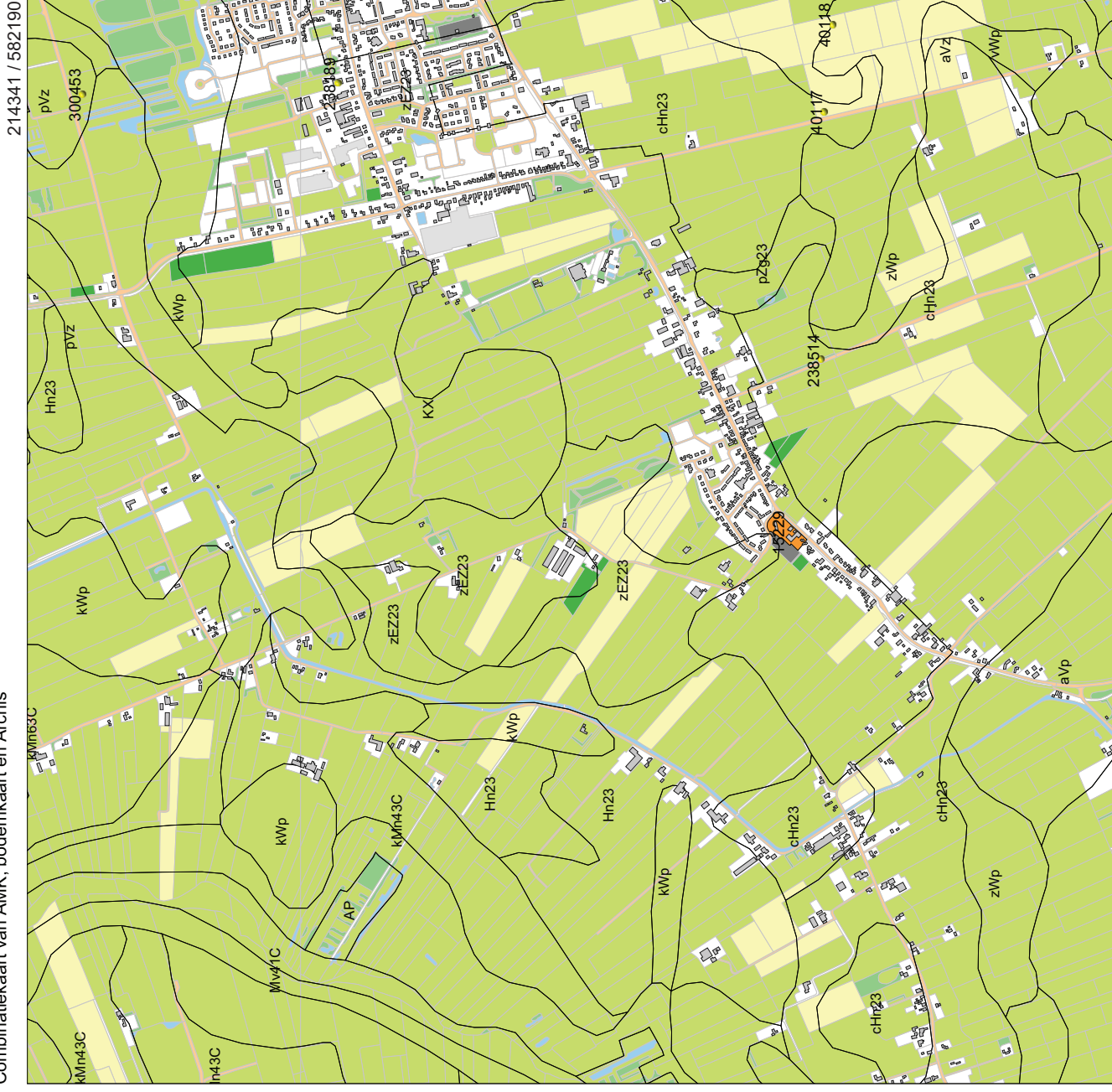




# Kaart archeologie Eesterweg 48 te Doezum

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en Archis

19-04-2011



214341 / 582190

## Legenda

- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- MONUMENTEN
  - archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zeer hoge archeologische waarde
  - zeer hoge arch waarde, beschermd
- BODEM ((c)Alterre)
- TOP10 ((c)TDN)
  - bebouwd gebied
  - doorgaande wegen
  - bos
  - bouwland
  - weiland
  - boomgaard/kwekerij
  - heide
  - zand
  - begraafplaats
  - water
  - overig bodemgebruik



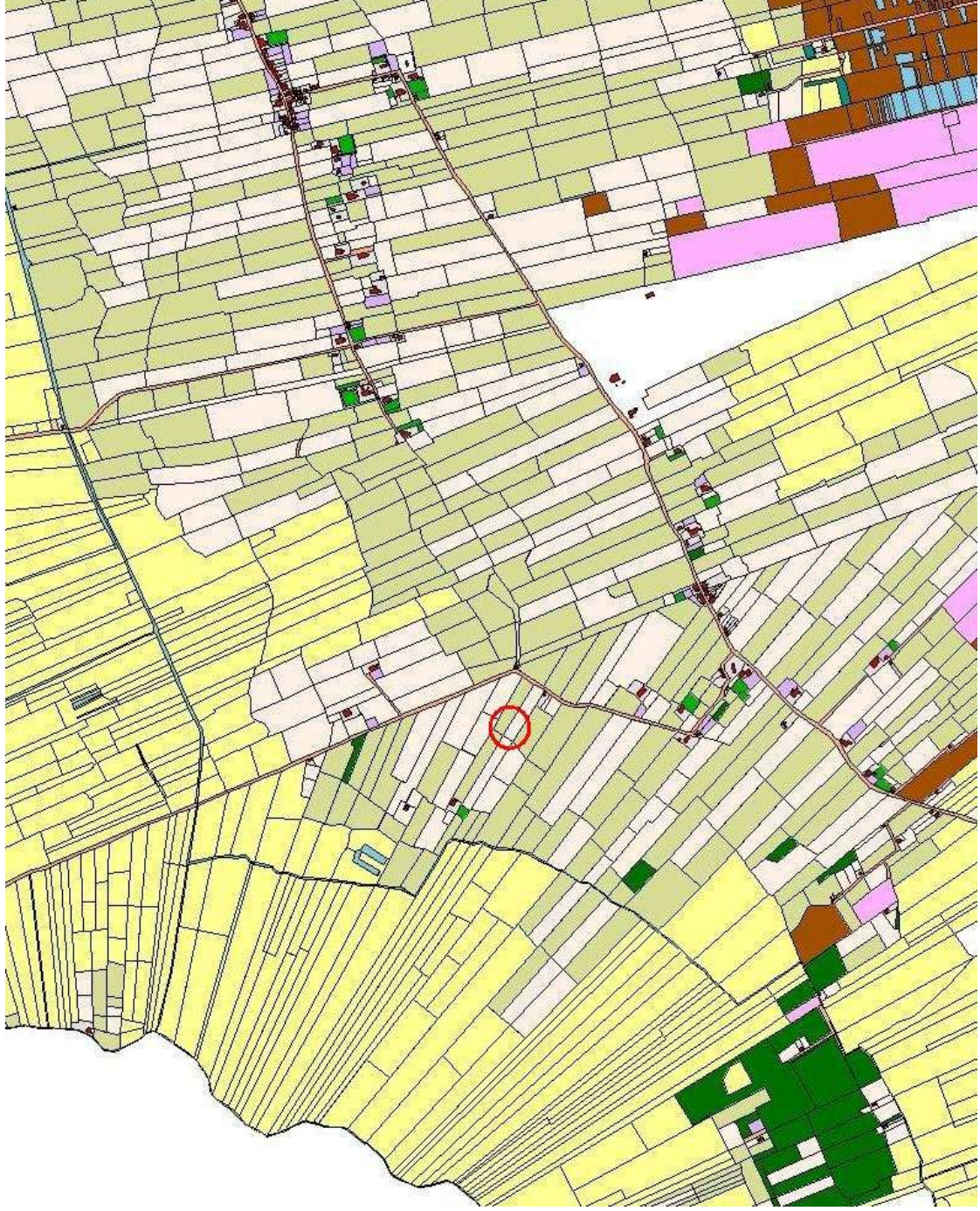
# Archis2



Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed  
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en  
Wetenschap

210599 / 578448

Kadastrale minuut minuut Eesterweg 48 te Doezum (HisGIS)



Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: plangebied Esterweg 48 te Doezum

